

การประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาคลินิก

ธนยศ สุมาลัยโรจน์¹
สร้อยสุดา อิมอรุณรักษ์¹
ณัชพล อ่วมประดิษฐ์¹
สุชีรา ภัทรายุทธวรรตน์¹
Received: 7 กุมภาพันธ์ 2563
Revised: 4 เมษายน 2563
Accepted: 10 เมษายน 2563

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ เพื่อประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาคลินิก

วัตถุประสงค์และวิธีการ ใช้รูปแบบการประเมินแบบจำลองซิป (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ประเมินใน 4 ด้าน คือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ อาจารย์ประจำหลักสูตร ผู้ใช้บัณฑิต ศิษย์เก่า และนักศึกษาปัจจุบันของหลักสูตร รวมทั้งสิ้น 119 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามมาตราประมาณค่าแบบลิเคิร์ตแบ่งเป็น 5 ระดับและข้อคำถามแบบปลายเปิด ผ่านการทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา (1) การประเมินด้านบริบท ได้แก่ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร และเนื้อหาของหลักสูตร โดยภาพรวมความเห็นของอาจารย์ประจำหลักสูตร ผู้ใช้บัณฑิต ศิษย์เก่า และนักศึกษา พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (2) การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ อาจารย์ ระยะเวลา วัสดุอุปกรณ์ และสถานที่จัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมตามความเห็นของผู้เรียน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (3) การประเมินด้านกระบวนการ ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการประสานงาน โดยภาพรวมตามความเห็นของผู้เรียน พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (4) การประเมินด้านผลผลิต ได้แก่ สมรรถนะใน 5 ด้านของผู้เรียน ได้แก่ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยภาพรวมตามความเห็นของอาจารย์ ผู้ใช้บัณฑิต ศิษย์เก่า และนักศึกษา พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

สรุป การดำเนินการเรียนการสอนของหลักสูตรวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาคลินิก มีความเหมาะสมมากในทุกด้าน ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

คำสำคัญ: รูปแบบการประเมินแบบจำลองซิป, หลักสูตรวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาคลินิก

¹ ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล

The Evaluation of Master of Science Program in Clinical Psychology

*Thanayot Sumalrot*¹

*Soisuda Imaroonrak*¹

*Natchaphon Auampradit*¹

*Sucheera Phattharayuttawat*¹

Received 7 February 2020

Revised 4 April 2020

Accepted 10 April 2020

Abstract

Objective: To evaluate the Master of Science Program in Clinical Psychology

Materials and methods: The CIPP evaluation model (CIPP Model), developed by Stufflebeam, was used to evaluate 4 domains including context, input, process, and product. The study sample included the faculty members, employers, alumni, and present students: a total of 119 persons. Two questionnaire surveys were used in this study: five Likert rating scale questionnaires and open-end questionnaires on the evaluation of Master of Science Program in Clinical Psychology. Data were analyzed, and results were expressed as percentage, mean, and standard deviation.

Results: (1) The overall evaluation of the context, namely, the objectives of the program and curriculum contents, according to the opinions of the faculty members, employers, alumni, and the present students, found that the level of the context was high; (2) the evaluation of the input, in terms of the lecturers, advisors, materials equipment, training venue, and duration of training, according to the opinions of the students, found that the level of the input was high; (3) the overall evaluation of the process, according to the opinions of students, found that the level of the process was high, and; (4) the overall evaluation of the product, namely, ethic, knowledge, cognitive skill, interpersonal relationship, and numeric analytical thinking, communication and IT skill, according to the opinions of the faculty members, employers, alumni, and the present students, found that the level of the product was high.

Conclusion: Educational management of the Master of Science Program in Clinical Psychology is highly appropriate in every domains including context, input, process, and product.

KEY WORDS: CIPP Evaluation Model, Master of Science Program in Clinical Psychology

¹ Department of Psychiatry, Faculty of Medicine, Siriraj Hospital, Mahidol University

บทนำ

หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาคลินิก (Master of Science Program in Clinical Psychology) เป็นหลักสูตรในสังกัดภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล และบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการเรียนการสอน ปี พ.ศ. 2522 ได้มีการก่อตั้งหลักสูตรสาขาจิตวิทยาคลินิก โดยมีที่ตั้งอยู่ที่คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ให้การรับรองปริญญา เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2525 และในปี พ.ศ. 2528 ได้ย้ายจากคณะวิทยาศาสตร์ มาอยู่ภายใต้การจัดการเรียนการสอนโดยภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล (ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล, 2560) โดยมีวัตถุประสงค์ในการเปิดสอนเพื่อผลิตบุคลากรในระดับมหาบัณฑิตทางจิตวิทยาคลินิกให้มีความสามารถในการให้บริการด้านสุขภาพจิต สามารถเป็นผู้สอน วิทยากรจัดการศึกษา เผยแพร่ความรู้ทางด้านจิตวิทยาคลินิก รวมทั้งสามารถทำการวิจัยด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์อย่างถูกระเบียบวิธี เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่เป็นประโยชน์ในอันที่จะเพิ่มพูนความรู้ใหม่ ๆ ในการแก้ไขปัญหาในสังคม

มาตรฐานการอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้ให้ความสำคัญกับการประกันคุณภาพการศึกษาได้มีการกำหนดบทบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องนี้ ในมาตรฐานที่ ๕ ด้านการบริหารจัดการ ในข้อย่อยที่ ๕.๓ ระบุไว้ว่า สถาบันอุดมศึกษามีระบบการประกันคุณภาพ มีการติดตาม ตรวจสอบ ประเมิน และพัฒนาการจัดการศึกษาระดับหลักสูตร คณะ และสถาบันที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีการกำกับให้การจัดการศึกษาและการดำเนินงานตามพันธกิจเป็นไป

ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ และมาตรฐานอื่น ที่กำหนด (ราชกิจจานุเบกษา, 2561) ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนได้มั่นใจว่าสถานศึกษานั้น ๆ สามารถให้ผลผลิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพ นอกจากนี้ปัจจุบันการจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา อยู่ภายใต้การกำกับมาตรฐาน ของ สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาได้ประกาศเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ปีพ.ศ. ๒๕๕๘ ซึ่ง สอดคล้องกับนโยบายประกันคุณภาพหลักสูตรของ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล ที่ได้จัดทำระบบพัฒนาและประกันคุณภาพหลักสูตรบัณฑิตศึกษาขึ้น (คณะกรรมการดำเนินงานหลักสูตรการปฏิบัติงานด้านจิตวิทยาคลินิก, 2559) มีการกำหนดปัจจัยคุณภาพ ๕ ด้าน ดังนี้ ๑. ด้านคุณธรรม จริยธรรม ๒. ด้านความรู้ ๓. ด้านทักษะทางปัญญา ๔. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และ ๕. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

ประกอบกับวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2546 กำหนดให้สาขาจิตวิทยาคลินิก เป็นสาขาการประกอบโรคศิลปะ ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นการพัฒนาศักยภาพของนักจิตวิทยาคลินิกให้สามารถฝึกปฏิบัติงานตามมาตรฐานของวิชาชีพทั้งด้านวิชาการและการปฏิบัติงาน และสามารถขออนุญาตขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาจิตวิทยาคลินิกได้ โดยกฎหมายบัญญัติให้บุคคลจบการศึกษาสาขาจิตวิทยาคลินิกหรือกระบวนการทางจิตวิทยาคลินิกเป็นวิชาเอกที่จะขอขึ้นทะเบียน และรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาจิตวิทยาคลินิกจะต้องผ่านการปฏิบัติงานในโรงพยาบาลหรือองค์กรใด ที่คณะกรรมการวิชาชีพสาขาจิตวิทยาคลินิกรับรองไม่น้อย

กว่าหกเดือน จึงจะขออนุญาตขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาจิตวิทยาคลินิกได้ ดังนั้น คณะกรรมการวิชาชีพสาขาจิตวิทยาคลินิก สำนักสถานพยาบาลและการประกอบโรคศิลปะ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข และสมาคมนักจิตวิทยาคลินิกไทย จึงได้เห็นความสำคัญในการพัฒนาบุคลากรในด้านจิตวิทยาคลินิก โดยร่วมมือกันในการกำหนดหลักเกณฑ์และพัฒนาหลักสูตรการฝึกปฏิบัติงานด้านจิตวิทยาคลินิกขึ้น เพื่อเป็นมาตรฐานในการจัดฝึกอบรมแก่ผู้ที่จบการศึกษาในระดับอุดมศึกษา สาขาจิตวิทยาคลินิก ให้มีความรู้ความสามารถและทักษะสอดคล้องกับมาตรฐานการปฏิบัติงานในวิชาชีพ ตลอดจนเพื่อให้สถาบันที่จัดการฝึกอบรม ได้เป็นแนวทางในการจัดการฝึกอบรมสอดคล้องกับที่คณะกรรมการวิชาชีพได้กำหนดไว้เป็นมาตรฐาน (คณะกรรมการดำเนินงานหลักสูตรการปฏิบัติงานด้านจิตวิทยาคลินิก, 2557) หลักสูตรวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาคลินิก มีเป้าหมายที่จะผลิตมหาบัณฑิตที่มีความเป็นเลิศทางด้านจิตวิทยาคลินิก บนพื้นฐานของความเป็นเลิศทางวิชาการ มีความเป็นวิชาชีพที่เต็มเปี่ยมไปด้วยคุณธรรม จริยธรรม จึงได้ผนวกหลักสูตรการฝึกปฏิบัติงานด้านจิตวิทยาคลินิก เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของรายวิชาในหลักสูตร เพื่อให้หลักสูตรมีเนื้อหาที่เข้มข้น เป้าหมายเพื่อผลิตมหาบัณฑิตสาขาจิตวิทยาคลินิกเพื่อรับใช้สังคมและประเทศชาติ รวมทั้งสามารถปฏิบัติงานที่เป็นประโยชน์ต่อภูมิภาค ซึ่งสอดคล้องกับพันธกิจของมหาวิทยาลัยมหิดล คือ สร้างความเป็นเลิศทางด้านสุขภาพ ศาสตร์ ศิลป์ และนวัตกรรมบนพื้นฐานของคุณธรรม เพื่อสังคมไทยและประชาชนสุขแก่มวลมนุษยชาติ (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2550)

การประเมินหลักสูตร จะเป็นวิธีการที่ทำให้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคุณภาพและโอกาสพัฒนาของบัณฑิต ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจและเห็นความ

สำคัญในการประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาคลินิกอย่างเป็นระบบ โดยเลือกประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินแบบจำลองชิป (Context-Input-Process-Product Model: CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ซึ่งเป็นการประเมินอย่างรอบด้านและเป็นที่ยอมรับในการประเมินหลักสูตร มาใช้ในการประเมิน แบบจำลองชิปถูกสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการพัฒนานโยบายหรือโครงการอย่างเป็นระบบ โดยมีมุ่งประเมิน 4 ด้าน คือ การประเมินด้านบริบท (Context Evaluation) การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) การประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation) และการประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation) (Stufflebeam & Shinkfield, 2007; สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2544) หลักสูตร จะทำการประเมินตนเองในทุกกรอบ 10 ปี เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการปรับหลักสูตร โดยหลักสูตรฯ ได้ทำการประเมินโครงการครั้งล่าสุด เมื่อปี ค. ศ. 2009 (Phattharayuttawat et al., 2009; สุชีรา ภัทรายุตวรรตน์, ธนยศ สุมาลย์โรจน์, สร้อยสุดา อิมอรุณรักษ์, และณัฏพล อ่วมประดิษฐ์, 2560) ปัจจุบันหลักสูตรฯ ดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ มคอ.2 ฉบับปรับปรุงปี 2559 ซึ่งจะครบรอบการใช้ในปี 2563 การประเมินหลักสูตรอย่างเป็นระบบจึงเป็นวิธีการที่ดี ในการที่จะได้ข้อมูลอย่างครบทุกขั้นตอนของการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจะเป็นขั้นตอนสำคัญที่ทำให้ทราบว่าหลักสูตรที่ดำเนินการอยู่ประสบผลสำเร็จระดับใด เนื่องจากในการจัดการเรียนการสอนแต่ละรุ่น ต้องใช้ทรัพยากรด้านงบประมาณ เวลา และบุคลากรฝ่ายต่างๆ เป็นจำนวนมาก การประเมินผลจะทำให้ได้ทราบข้อเท็จจริงต่างๆ ไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการบริหารหลักสูตร นอกจากนี้ยังทำให้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคุณภาพและโอกาสในการพัฒนาของบัณฑิตของหลักสูตร เช่นกัน

ดังนั้นการปรับโดยนำข้อมูลโดยผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร ได้แก่ คณาจารย์ผู้สอน ผู้ใช้บัณฑิต ศิษย์เก่า และนักศึกษา จะเป็นข้อมูลที่ครอบคลุม เพื่อนำผลการประเมินที่ได้มาปรับหลักสูตรและยังเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยและเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาคลินิก โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบจำลองซิป (CIPP Model) เป็นการประเมิน 4 ด้าน ดังนี้ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงสภาพการดำเนินการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาคลินิก ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการปรับหลักสูตรในด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และ ด้านผลผลิต รวมทั้งทราบถึงปัญหาอุปสรรค เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงพัฒนาการจัดหลักสูตรให้มีคุณภาพและทันสมัยต่อไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การประเมินด้านบริบท หมายถึง การประเมินข้อมูลพื้นฐานและสภาพต่างๆ ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของหลักสูตร ได้แก่ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร และเนื้อหาของหลักสูตร
2. การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า หมายถึง การประเมินถึงความเหมาะสม และความพอเพียงของทรัพยากรต่างๆ ที่จะใช้ในการดำเนินโครงการ ได้แก่ อาจารย์ ระยะเวลา วัสดุอุปกรณ์ สถานที่จัดการเรียนการสอน

3. การประเมินด้านกระบวนการ หมายถึง การประเมินขั้นตอนต่างๆ ในการดำเนินการฝึกอบรม ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน และการประสานงาน

4. การประเมินด้านผลผลิต หมายถึง การประเมินผลผลิตที่เกิดจากการดำเนินการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ สมรรถนะ และการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์

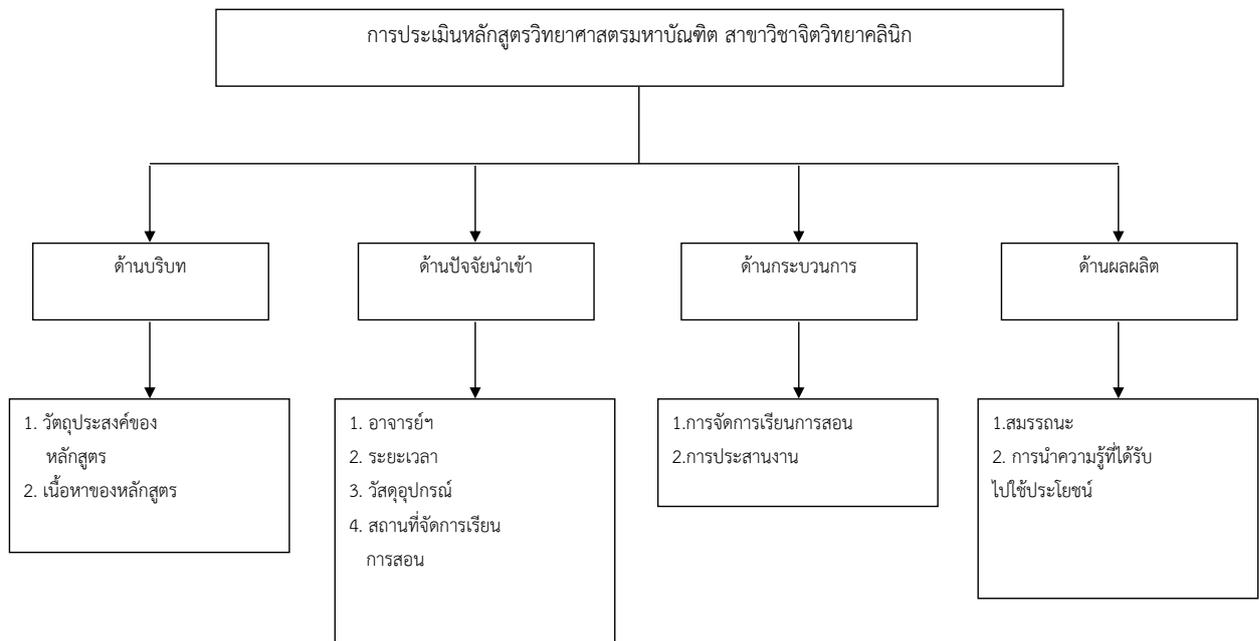
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการประเมินหลักสูตรจิตวิทยาคลินิก ใช้รูปแบบการประเมินแบบจำลองซิป (CIPP Model) ของสตฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ในการประเมิน 4 ด้าน คือ

1. การประเมินด้านบริบท ได้แก่ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร และเนื้อหาวิชาของหลักสูตร
2. การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ อาจารย์ประจำหลักสูตร นักศึกษา ระยะเวลา วัสดุอุปกรณ์ การจัดการเรียนการสอน และสถานที่จัดการเรียนการสอน
3. การประเมินด้านกระบวนการ ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
4. การประเมินด้านผลผลิต ได้แก่ สมรรถนะใน 5 ด้านของผู้เรียน ดังนี้ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ รวมถึงการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างอย่างเฉพาะเจาะจง โดยวิธีการกำหนดสัดส่วนในแต่ละกลุ่ม เป็นบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาคลินิก จำนวน 4 กลุ่ม ซึ่งมีมีความยินยอมให้ใช้ข้อมูล และตอบกลับแบบสอบถามจำนวนรวม 119 คน มีรายละเอียดดังนี้



ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประยุกต์โดยใช้ รูปแบบการประเมินแบบจำลองซิป (Context-Input-Process-Product Model: CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam 2007)

1. อาจารย์ประจำหลักสูตรจิตวิทยาคลินิก จำนวน 10 คน
2. ผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 10 คน
3. ศิษย์เก่า จำนวน 61 คน
4. นักศึกษาปัจจุบัน จำนวน 38 คน

- ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 ความเหมาะสมด้านบริบท
- ตอนที่ 3 ความเหมาะสมด้านปัจจัยนำเข้า
- ตอนที่ 4 ความเหมาะสมด้านกระบวนการ
- ตอนที่ 5 ความเหมาะสมด้านสมรรถนะของบัณฑิต และการนำความรู้ไปใช้
- ตอนที่ 6 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามความคิดเห็น เรื่อง การประเมินหลักสูตรจิตวิทยาคลินิก โดยข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) สร้างตามแนวของลิเคิร์ต (Likert) แบ่งเป็น 5 ระดับได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด เพื่อสอบถามเกี่ยวกับความเหมาะสมด้านบริบท และมีข้อคำถามมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด เพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านบริบทของโครงการ โดยเป็นแบบสอบถามสำหรับที่ปรึกษาโครงการฝึกอบรมและคณะกรรมการดำเนินการฝึกอบรม ประกอบด้วย 6 ตอนดังนี้

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

- มีขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้
1. ศึกษาข้อมูลเอกสารทางวิชาการ ทฤษฎีแนวคิดและงานวิจัยเกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร คู่มือมคอ.1- มคอ.7 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือให้ตรงกับนิยามและครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัย
 2. สร้างแบบสอบถาม และแบบบันทึกการสำรวจข้อมูลเอกสาร ให้ตรงกับนิยามของประเด็นการประเมิน ตรวจสอบความเหมาะสมของข้อคำถามและ

ภาษาที่ใช้ ความครอบคลุมและความสอดคล้องตาม
นิยาม (สุชีรา ภัทรายุตวรรรตน์, กนกรัตน์ สุขะตุงคะ,
จรียา จันตระ, กิรติ บรรณกุลโรจน์, และสร้อยสุดา
อิมอรุณรักษ์, 2546)

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ
ทางด้านการจัดการหลักสูตรด้านจิตวิทยาคลินิก
จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตาม
เนื้อหา (content validity) และความชัดเจนในการสื่อ
ความ โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง
(IOC) ที่มีค่ามากกว่า หรือเท่ากับ 0.5 มาใช้ใน
แบบสอบถาม

4. ตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของเครื่องมือ
และจัดทำแบบสอบถาม ก่อนที่นำไปเก็บข้อมูล
ต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการตามขั้น
ตอน ดังนี้

1. สัมมนาแบบ focus group ในการจัดสัมมนา
การศึกษาของภาควิชาชีพ และการสัมมนาการศึกษาของ
หลักสูตรฯ

2. ส่งแบบสอบถามไปยังศิษย์เก่าและผู้ใช้
บัณฑิต

3. ตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูลในการ
ตอบแบบสอบถาม และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยมีแนวทางในการดำ
เนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์ค่าความถี่ (frequency) ร้อยละ
(percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน (standard deviation)

2. วิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) สำหรับ
รับข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสำรวจเอกสาร
หลักสูตร และแบบสอบถาม

ผลการศึกษา

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง
(n=119)

ข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	91	76.47
ชาย	28	23.53
อายุ		
ต่ำกว่า 30 ปี	24	20.17
31-40 ปี	40	33.61
41-50 ปี	41	34.46
51-60 ปี	11	9.24
มากกว่า 60 ปี	3	2.52
ประสบการณ์ในการทำงาน		
น้อยกว่า 5 ปี	34	28.57
5-10 ปี	32	26.89
11-20 ปี	37	31.09
20 ปีขึ้นไป	16	13.45
ความเกี่ยวข้องกับหลักสูตร		
อาจารย์	10	8.40
ผู้ใช้บัณฑิต	10	8.40
ศิษย์เก่า	61	51.26
นักศึกษาปัจจุบัน	38	31.94

จากตารางที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 119 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 76.47 และเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 23.53 ช่วงอายุส่วนใหญ่มีช่วงอายุ 41-50 คือเป็นร้อยละ 34.46 กับ 31-40 จำนวนใกล้เคียงกัน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 33.61 รองลงคือช่วงอายุต่ำกว่า 30 คือเป็นร้อยละ 20.17 ช่วงอายุ 51-60 คือเป็นร้อยละ 9.24 และช่วงอายุมากกว่า 60 คือเป็นร้อยละ 2.52 ประสบการณ์ในการทำงานส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 11-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.09 รองลงมาช่วงอายุต่ำกว่า 5 ปี และ 5-10 ปี ใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 28.57 และ 26.89 ตามลำดับ และ 20 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 13.45 ความเกี่ยวข้องกับหลักสูตร ส่วนใหญ่เป็นศิษย์เก่า คิดเป็นร้อยละ 51.26 รองลงมาเป็นนักศึกษาปัจจุบัน คิดเป็นร้อยละ 31.94 อาจารย์และผู้ใช้บัณฑิตเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 8.40

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความคิดเห็นของอาจารย์ ผู้ใช้บัณฑิต ศิษย์เก่าและนักศึกษา ในด้านบริบท หัวข้อวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

ด้านบริบท หัวข้อ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร	กลุ่มตัวอย่าง					
	อาจารย์ Mean (SD)	ผู้ใช้ บัณฑิต Mean (SD)	ระดับ ความเห็น	ศิษย์เก่า Mean (SD)	นักศึกษา Mean (SD)	ระดับ ความเห็น
1. วัตถุประสงค์ของโครงการฝึก อบรมมีความสอดคล้อง/เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน	4.40 (0.57)	4.66 (0.55)	มาก	4.22 (0.44)	4.42 (0.71)	มาก
2. วัตถุประสงค์ของโครงการฝึก อบรมตอบสนองความต้องการ ของผู้เรียน	4.27 (0.59)	0.74 (0.57)	มาก	4.22 (0.42)	4.25 (0.76)	มาก
รวม	4.33 (0.55)	4.35 (0.56)	มาก	4.22 (0.65)	4.25 (0.65)	มาก

จากตารางที่ 2 ความคิดเห็นของ อาจารย์ ผู้ใช้บัณฑิต ศิษย์เก่าและนักศึกษา ในด้านบริบทโดยรวม รวมทั้งใน
ด้านวัตถุประสงค์ของโครงการฝึกอบรมมีความสอดคล้อง/เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน และวัตถุประสงค์
ของหลักสูตรตอบสนองความต้องการของผู้เรียนมีความเห็นสอดคล้องกันคืออยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของของอาจารย์ ผู้ใช้บัณฑิต ศิษย์เก่าและนักศึกษา ในด้านบริบท หัวข้อเนื้อหาของหลักสูตร

ด้านบริบท หัวข้อเนื้อหาของหลักสูตร	กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบ					
	อาจารย์ Mean (SD)	ผู้ใช้บัณฑิต Mean (SD)	ระดับ ความคิดเห็น	ศิษย์เก่า Mean (SD)	นักศึกษา Mean (SD)	ระดับ ความคิดเห็น
1. หมวดวิชาบังคับ	4.27 (0.69)	4.-7 (0.6)	มาก	4.78 (0.75)	4.38 (0.85)	มาก
2. หมวดวิชาเลือก	4.13 (0.86)	4.33 (0.88)	มาก	3.89 (0.86)	3.98 (0.76)	มาก
3. การฝึกปฏิบัติงาน	4.30 (0.81)	4.33 (0.71)	มาก	4.44 (0.51)	4.31 (0.77)	มาก
4. เนื้อหาของหลักสูตรตอบสนองความต้องการของผู้เรียน	4.18 (0.75)	4.66 (0.51)	มาก	4.53 (0.77)	4.33 (0.66)	มาก
5. เนื้อหาของหลักสูตรสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานจริง	4.17 (0.75)	4.17 (0.75)	มาก	4.44 (0.73)	4.34 (0.73)	มาก
รวม	4.30 (0.81)	4.33 (0.88)	มาก	4.53 (0.77)	4.34 (0.73)	มาก

จากตารางที่ 3 ความคิดเห็นของ อาจารย์ ผู้ใช้บัณฑิต ศิษย์เก่าและนักศึกษปัจจุบัน ในด้านบริบทเนื้อหา รวม ในด้านหมวดวิชาบังคับ หมวดวิชาเลือก การฝึกปฏิบัติงานเนื้อหาของหลักสูตรตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและเนื้อหาของหลักสูตรสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการ ปฏิบัติงานจริง มีความเห็นสอดคล้องกันคืออยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของผู้เรียนในด้านปัจจัยนำเข้าโดยรวม

ด้านปัจจัยนำเข้าโดยรวม	Mean	SD	ระดับความคิดเห็น
1. อาจารย์	4.25	0.47	มาก
2. ระยะเวลาการศึกษา	3.35	0.80	ปานกลาง
3. วัสดุอุปกรณ์	4.15	0.57	มาก
4. สถานที่เรียน	4.28	0.52	มาก
รวม	4.25	0.41	มาก

จากตารางที่ 4 ความคิดเห็นของผู้เรียนในด้านปัจจัยนำเข้าเกือบทุกด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านระยะเวลาการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของผู้เรียนในด้านกระบวนการหัวข้อการจัดการเรียนการสอน

ด้านกระบวนการ หัวข้อการจัดการเรียนการสอน	Mean	SD	ระดับความคิดเห็น
1. การดำเนินการจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามระยะเวลาที่ได้กำหนดไว้	4.36	0.67	มาก
2. มีการจัดลำดับขั้นตอนของเนื้อหาวิชาในการบรรยายได้อย่างเหมาะสม	4.06	0.69	มาก
3. การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมต่างๆ ในระหว่างการจัดการเรียนการสอน	4.40	0.62	มาก
4. การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง	4.44	0.6	มาก
5. ผู้เรียนมีโอกาสพบอาจารย์ที่ปรึกษาเมื่อต้องการความช่วยเหลือ	4.55	0.59	มาก
6. การประสานงาน	4.15	0.99	มาก
รวม	4.27	0.54	มาก

จากตารางที่ 5 ความคิดเห็นของผู้เรียนในด้านปัจจัยกระบวนการทุกด้านอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของของอาจารย์ ผู้ใช้บัณฑิต ศิษย์เก่าและนักศึกษา
ในด้านสมรรถนะของบัณฑิต

ด้านสมรรถนะของบัณฑิต	กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบ					
	อาจารย์ Mean (SD)	ผู้ใช้ บัณฑิต Mean (SD)	ระดับ ความคิด เห็น	ศิษย์เก่า Mean (SD)	นักศึกษา Mean (SD)	ระดับ ความคิด เห็น
1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.51 (0.45)	4.53 (0.47)	มาก	4.38 (0.55)	4.18 (0.85)	มาก
2. ด้านความรู้	3.96 (0.64)	4.06 (0.54)	มาก	3.89 (0.86)	3.88 (0.76)	มาก
3. ด้านทักษะทางปัญญา	3.99 (0.72)	4.22 (0.64)	มาก	4.24 (0.54)	4.11 (0.67)	มาก
4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคล	4.44 (0.53)	4.66 (0.51)	มาก	4.53 (0.77)	4.13 (0.66)	มาก
5. เนื้อหาของหลักสูตรสามารถ นำไปประยุกต์ใช้ในการ ปฏิบัติงานจริง	4.16 (0.67)	4.27 (0.77)	มาก	4.14 (0.73)	4.14 (0.43)	มาก
รวม	4.13 (0.51)	4.33 (0.88)	มาก	4.13 (0.77)	4.14 (0.73)	มาก

จากตารางที่ 6 ความคิดเห็นของ อาจารย์ประจำหลักสูตร ผู้ใช้บัณฑิต ศิษย์เก่าและนักศึกษปัจจุบัน ใน
ด้านสมรรถนะทั้ง 5 ด้านคือด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์
ระหว่างบุคคลด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีความเห็นสอดคล้อง
กันคืออยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 7 ความถี่ของข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	ผู้ตอบแบบสำรวจ			รวม (n=95)
	ศิษย์เก่า (n=61)	บัณฑิต ที่จบการ ศึกษา 2561 (n=17)	นักศึกษา ปัจจุบัน (n=17)	
1. การพัฒนาความรู้และทักษะทางจิตวิทยาคลินิก	49	29	15	93
1.1 ความรู้และการฝึกปฏิบัติการทดสอบทางจิตวิทยา	8	7	6	21
1.2 การแปลผลการทดสอบทางจิตวิทยา	2	3	2	7
1.3 การเขียนและรายงานผลการทดสอบทางจิตวิทยา	1	7	3	11
1.4 การบำบัดทางจิตวิทยารายบุคคล	10	4	3	17
1.5 การบำบัดทางจิตวิทยารายกลุ่ม	6	4	1	11
1.6 จิตวิทยาชุมชน	11	0	0	11
1.7 การทำงานระหว่างสหวิชาชีพ	2	2	0	4
1.8 ความรู้อื่นๆเฉพาะทาง เช่น จิตวิทยาเด็ก นิเวศวิทยาเสพติด ฯลฯ	9	2	0	11
2. การพัฒนาทักษะอื่น ๆ	28	8	8	44
2.1 กระบวนการคิด	4	3	2	9
2.2 การทำงานเป็นทีม	7	1	0	8
2.3 สถิติและวิจัย	4	0	0	4
2.4 ทักษะการสื่อสาร	1	0	2	3
2.5 ทักษะการนำเสนอ	5	2	1	8
2.6 ภาษาต่างประเทศ	2	0	2	4
2.7 เทคโนโลยี IT	4	1	0	5
2.8 การจัดโครงการ การถ่ายทอดความรู้ และการเป็นวิทยากร	1	1	1	3
3. ประเด็นอื่น ๆ	0	3	5	8
3.1 การช่วยเหลือด้านสุขภาพกายและจิตใจของนักศึกษา	0	1	5	6
3.2 เอกสาร ตำรา แหล่งข้อมูล	0	2	0	2

จากตารางที่ 7 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมซึ่งประกอบด้วยคำถาม 3 ข้อ คือ 1) ท่านคิดว่าหลักสูตรควรเพิ่มเติม ความสามารถในการปฏิบัติงานและคุณลักษณะของนักศึกษา/บัณฑิตในส่วนตัว 2) ทักษะอื่น ๆ (soft skill) ที่คิดว่าควรเพิ่มเติม และ 3) ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า สามารถแบ่งข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมออกเป็น 3 ประเด็น คือ การพัฒนาความรู้และทักษะทางจิตวิทยาคลินิก การพัฒนาทักษะอื่นๆ และประเด็นเสนอแนะอื่นๆ โดยจำนวนของข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะส่วนใหญ่ได้รับมาจากอาจารย์ ผู้ใช้บัณฑิต และศิษย์เก่า รองลงมาได้แก่บัณฑิตที่เพิ่งสำเร็จการศึกษา และนักศึกษาปัจจุบัน ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ประเด็นที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมมากที่สุด คือ ประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาความรู้และทักษะทางจิตวิทยาคลินิก ซึ่งอาจจำแนกเป็นประเด็นย่อยๆ ได้แก่ (1) ความต้องการเพิ่มพูนความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องกับการทดสอบทางจิตวิทยาคลินิก (2) ความต้องการเพิ่มพูนความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดทางจิตวิทยาคลินิก และ (3) ความต้องการเพิ่มพูนความรู้และทักษะอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพจิตวิทยาคลินิก

ในประเด็นแรก พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 3 กลุ่ม ให้ข้อเสนอแนะด้านความต้องการเพิ่มพูนความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องกับการทดสอบทางจิตวิทยาคลินิกที่มีจำนวนใกล้เคียงกัน ซึ่งเป็นทักษะเฉพาะที่สำคัญสำหรับการประกอบวิชาชีพจิตวิทยาคลินิก ทั้งการฝึกปฏิบัติ การแปลผล การเขียนผล และการรายงานผล ซึ่งแม้ว่าหลักสูตรจะมีการถ่ายทอดความรู้และทักษะเหล่านี้โดยอ้างอิงกับเกณฑ์ประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสากล แต่ก็อาจจะยังไม่เพียงพอต่อความต้องการและความคาดหวังใน

การนำไปปฏิบัติงานจริง ทั้งเรื่องของความรู้ที่ได้รับและระยะเวลาในการฝึกปฏิบัติ เช่น ข้อคิดเห็นของศิษย์เก่าที่เสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตรว่า “เป็นหลักสูตรที่ดีและได้รับการยอมรับในแวดวงวิชาชีพ แต่บางครั้งก็รู้สึกว่าการทัก และ และ ความรู้ที่นักศึกษาได้รับอาจไม่เท่ากับความคาดหวังของบุคลากรในวิชาชีพเดียวกันที่ค่อนข้างสูง เนื่องจากคิดว่า จบ ป.โท แล้วต้องมีทักษะและความสามารถที่มากกว่า นศ.ป.ตรี ทั้งที่ นศ.หลายคนไม่ได้จบทางคลินิกมาก่อน” หรือ “หลักสูตรควรมีข้อเด่นจริงๆ ให้แตกต่างจากป.ตรี” หรือ “ความรู้ไม่พอต่อการนำไปใช้จริง เนื่องจากแต่ละหัวข้อใช้เวลาสอนน้อย แต่ก็เข้าใจว่าชั่วโมงเรียนไม่พอ” นอกจากนี้ ยังมีข้อคิดเห็นบางส่วนจากนักศึกษาปัจจุบันที่ต้องการระยะเวลาในการฝึกปฏิบัติมากขึ้น เช่น “เน้นการปฏิบัติให้มากกว่านี้” หรือ “อยากให้มีระยะเวลาในการฝึกงานมากกว่านี้” เป็นต้น

สำหรับความต้องการเพิ่มพูนความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดทางจิตวิทยาคลินิก พบว่า ประเด็นส่วนใหญ่มีความคล้ายคลึงกับความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องกับการทดสอบทางจิตวิทยาคลินิกที่ต้องการให้มีการเรียนรู้ที่มากขึ้น และควรต้องมีการให้ความสำคัญกับการนำทักษะไปใช้ในการปฏิบัติงานจริง เช่น ข้อคิดเห็นจากศิษย์เก่าว่า “ควรเพิ่มด้านความรู้และทักษะด้านการบำบัดบำบัดรายบุคคลและรายกลุ่มให้แก่ศึกษามากกว่านี้ เนื่องจากเคยพบเจอนักศึกษาที่ไม่มีพื้นฐาน ทั้งด้านทักษะ และด้านทัศนคติในการบำบัดที่มากพอในการปฏิบัติงานจริง”

สำหรับความต้องการเพิ่มพูนความรู้และทักษะอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพจิตวิทยาคลินิก พบว่า ได้รับความคิดเห็นส่วนใหญ่มาจากศิษย์เก่าซึ่งมีความรู้และประสบการณ์มากกว่าบัณฑิตที่เพิ่งสำเร็จการศึกษาและนักศึกษาปัจจุบัน โดยมีประเด็นของการเพิ่มพูนความรู้ด้านจิตวิทยาชุมชนเป็นจำนวนมากที่สุด เช่น การออกชุมชนเพื่อป้องกันปัญหาสุขภาพจิต การ

ดำเนินงานในชุมชน การเข้าใจปัญหาสุขภาพจิตกับคนในบริบทต่างๆของสังคมและชุมชน เป็นต้น นอกจากนี้ การเพิ่มพูนความรู้อื่นๆที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ จิตเวชเด็กและวัยรุ่น ยาทางจิตเวช แบบทดสอบทางด้านจิตประสาทวิทยา การดูแลรักษาผู้ป่วยติดสารเสพติด และการเรียนรู้ที่มากขึ้นเกี่ยวกับบทบาทของนักจิตวิทยาคลินิกในการทำงานร่วมกันระหว่างสหสาขาวิชาชีพ ก็เป็นประเด็นที่มีผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสนใจเช่นกัน

ในประเด็นที่สอง ผู้ตอบแบบสอบถามให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมรองลงมาเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะอื่นๆที่นอกเหนือจากทักษะเฉพาะด้านจิตวิทยาคลินิก โดยข้อเสนอแนะส่วนใหญ่มาจากศิษย์เก่า ได้แก่ ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการนำเสนอ สถิติและการวิจัย กระบวนการคิดและพัฒนาตนเอง ทักษะด้านเทคโนโลยี ภาษาต่างประเทศ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการจัดโครงการ การถ่ายทอดความรู้และการเป็นวิทยากร และในประเด็นสุดท้ายเกี่ยวกับประเด็นอื่นๆที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีประเด็นเกี่ยวกับความต้องการการช่วยเหลือด้านสุขภาพจิตใจของนักศึกษา โดยเฉพาะกับนักศึกษารุ่นใหม่ๆ ที่อยากให้มีการติดตามสุขภาพจิตของนักศึกษาที่เป็นระบบ ทั้งนี้มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากบัณฑิตที่เพิ่งสำเร็จการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางในการดูแลสุขภาพจิตใจเบื้องต้น เช่น “ความเห็นส่วนตัวคิดว่า ช่วงปีหนึ่งที่เข้ามาเรียนแรกๆ ป.โทจะมีความกดดัน ความเครียดจากการปรับตัว ถ้ามีการทำกลุ่มเพื่อพูดคุยเรื่องพวกนี้ หรือเสริมทักษะในการจัดการความเครียด การผ่อนคลายตนเอง ป.โทก็อาจจะมีสุขภาพจิตดีขึ้น แล้วยังเป็นการทำความรู้จักกับนักศึกษาแต่ละคนไปด้วยเลย” นอกจากนี้ พบว่า การจัดเตรียมเอกสาร ตำรา และแหล่งข้อมูลต่างๆก็เป็นประเด็นเสนอแนะจากนักศึกษาเช่นกัน เช่น “การเรียนและแปลทฤษฎีจำเป็นต้องมีหนังสือ แต่ไม่ให้หนังสือ ไม่ให้ซีดีหรือคหนังสือ ซึ่งเอกสาร

การเรียนมีข้อมูลน้อย ไม่เพียงพอกับการใช้งาน เห็นว่าควรเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เรียนเต็มทีจากข้อมูลที่อาจารย์มี ทั้งความรู้และหนังสือ เพราะหนังสือการแปลทฤษฎีไม่สามารถหาได้ทั่วไป ทำให้นักศึกษามีความยากลำบากในการเรียนมาก”

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาคลินิก ใช้รูปแบบการประเมินแบบจำลองซิป (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ในการประเมิน 4 ด้าน มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ด้านบริบท

ผลการประเมินด้านปัจจัยบริบท 2 ด้าน คือ วัตถุประสงค์ และเนื้อหาของหลักสูตรในภาพรวม พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นของอาจารย์ ผู้ใช้บัณฑิต ศิษย์เก่า และนักศึกษา รวมทั้งวิเคราะห์แบบสอบถามปลายเปิดและตรวจสอบเอกสารการประเมินหลักสูตร สรุปได้ดังนี้

1.1 ด้านวัตถุประสงค์ พบว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตร มีความสอดคล้อง/เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน และตอบสนองความต้องการของผู้เรียน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากในสถานการณ์ปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลต่อการปรับตัวของบุคคลและนำไปสู่ปัญหาสุขภาพจิตที่ตามมา ดังนั้นในฐานะนักจิตวิทยาคลินิกเป็นหนึ่งในทีมสหวิชาชีพที่มีบทบาทสำคัญในการตรวจวินิจฉัยและบำบัดรักษาผู้มีปัญหาสุขภาพจิตและจิตเวช จึงจำเป็นอย่างมากจะต้องมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานด้านจิตวิทยาคลินิกและมีแนวทางการปฏิบัติงานที่เป็นไปตาม

มาตรฐานการประกอบโรคศิลปะสาขาจิตวิทยาคลินิก ซึ่งมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ที่มุ่งเน้นพัฒนาความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานด้านจิตวิทยาคลินิก ในด้านการตรวจวินิจฉัยทางจิตวิทยาคลินิก การบำบัดทางจิตวิทยาและการฟื้นฟูสภาพจิตใจ การประยุกต์จิตวิทยาคลินิกเข้าสู่งานด้านสุขภาพจิตชุมชน มีทักษะในการปฏิบัติงานทางจิตวิทยาคลินิกด้านต่างๆ จากประสบการณ์จริงกับผู้ป่วยและงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง มีเจตคติที่ดีในการประกอบวิชาชีพจิตวิทยาคลินิก และมีจรรยาบรรณในการปฏิบัติงาน (คณะกรรมการดำเนินงานหลักสูตรการปฏิบัติงานด้านจิตวิทยาคลินิก, 2558) ซึ่งสอดคล้องกับ สงัด อุทรานันท์ (2527) ได้กล่าวว่า วัตถุประสงค์ที่ดี ควรมีความสอดคล้องกับความต้องการของสังคม และสอดคล้องกับ ชำรง บัวศรี (2542) ได้กล่าวว่า หลักการสำคัญในการกำหนดวัตถุประสงค์ คือ มุ่งเน้นสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาสังคม

1.2 ด้านเนื้อหาของหลักสูตร พบว่า เนื้อหาของหลักสูตรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการฝึกอบรม สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานจริง สอดคล้องกับ สงัด อุทรานันท์ (2527) ได้กล่าวว่า เนื้อหาของหลักสูตรที่ดีควรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร มีความยืดหยุ่น สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์ รวมทั้งยังต้องมีความถูกต้องทันสมัย และเป็นประโยชน์ต่อวิชาชีพ

2. ด้านปัจจัยนำเข้า

ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า 5 ด้าน คือ อาจารย์ระยะเวลา วัสดุอุปกรณ์ และสถานที่จัดการเรียนการสอน ในภาพรวมของหลักสูตร พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาผู้เรียน รวมทั้งวิเคราะห์แบบสอบถามปลายเปิดและตรวจสอบเอกสารหลักสูตรที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านอาจารย์ผู้สอน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากวิทยากรมีความรู้ความเชี่ยวชาญในหัวข้อที่สอน สามารถบรรยายได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของรายวิชา จัดลำดับเนื้อหาการสอนได้อย่างเป็นระบบ ถ่ายทอดความรู้ได้ชัดเจนและเข้าใจง่าย มีการเปิดโอกาสให้ซักถามและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสามารถตอบข้อซักถามได้ตรงประเด็น และชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับ ดนัย เทียนพุ่ม (2525) ได้กล่าวว่า การคัดเลือกวิทยากรควรเลือกผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องที่สอน และมีความสามารถในการถ่ายทอด มีบุคลิกภาพและมีเทคนิคในการจูงใจที่จะทำให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดความสนใจ และสอดคล้องกับ วิบูลย์ บุญยชรโรกุล (2545) ได้กล่าวว่า วิทยากรควรมีความรู้ความสามารถสูงในด้านทฤษฎีและประสบการณ์จากการปฏิบัติงานจริงในเรื่องที่สอน

2.2 ด้านอาจารย์ที่ปรึกษา พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากอาจารย์ที่ปรึกษามีความรู้และความเข้าใจในความรู้ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ได้ดีและตรงตามวัตถุประสงค์ของการฝึกงาน มีเวลาในการให้การปรึกษาที่เพียงพอ เปิดโอกาสให้ซักถามและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตอบข้อซักถามได้ตรงประเด็นและชัดเจน มีความพร้อมในการให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนในด้านต่างๆ ให้กำลังใจและคำแนะนำที่ดีที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานจริงและการดำเนินชีวิตประจำวัน ตลอดจนเป็นการเป็นแบบอย่างที่ดีของวิชาชีพจิตวิทยาคลินิก ซึ่งสอดคล้องกับ คณะกรรมการดำเนินงานหลักสูตรการปฏิบัติงานด้านจิตวิทยาคลินิก (2558) ได้กล่าวว่า อาจารย์ที่ปรึกษาให้การอบรมสั่งสอน ทั้งในเรื่องของความรู้ การวางตัว การเป็นแบบอย่างที่ดีของการเป็นนักจิตวิทยาคลินิก ในอนาคต ดูแลเอาใจใส่อย่างจริงใจ ให้คำปรึกษาและให้กำลังใจอย่างดีมาก

2.3 ด้านระยะเวลา พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากระยะเวลาในสอนความรู้ทางด้านจิตวิทยาคลินิก 3 ภาคการศึกษา (1 ปีครึ่ง) และระยะเวลาในการฝึกปฏิบัติงาน (Internship) 6 เดือน มีความเหมาะสมกับเนื้อหาในแต่ละหัวข้อที่สอนและกิจกรรมการฝึกปฏิบัติงาน ทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ความเข้าใจในการเนื้อหาในแต่ละหัวข้อได้อย่างชัดเจน และได้รับประสบการณ์จากการฝึกปฏิบัติงานจริงได้อย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับ พัชนี สมพงษ์ (2555) ได้กล่าวว่า การจัดการกิจกรรมการศึกษา ระยะเวลาควรมีความเหมาะสมกับการบรรยายของอาจารย์แต่ละหัวข้อของวิชาการ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาความรู้นั้นๆ อย่างลึกซึ้งและถ่องแท้ อย่างไรก็ตาม ผลจากข้อมูลเชิงคุณภาพพบว่ายังมีข้อจำกัดในเรื่องของระยะเวลาในการฝึกทักษะและการปฏิบัติงานอยู่ เนื่องจากทักษะและองค์ความรู้ด้านจิตวิทยาคลินิกเป็นศาสตร์ที่ต้องอาศัยการเรียนรู้จากประสบการณ์ในการปฏิบัติจริงเป็นสำคัญ ทั้งการทดสอบทางจิตวิทยา และการบำบัดทางจิตวิทยา ดังนั้น ในช่วงระยะเวลาที่กำหนดอาจจะยังไม่ครอบคลุมในบางแง่มุม ซึ่งการกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้และการฝึกปฏิบัติด้วยตนเองอยู่ตลอดเวลา นอกเหนือจากช่วงระยะเวลาที่หลักสูตรกำหนด ก็น่าจะให้นักศึกษาสามารถเพิ่มศักยภาพของตนเองได้ยิ่งขึ้น

2.4 ด้านวัสดุอุปกรณ์ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการใช้วัสดุอุปกรณ์ โสตทัศนูปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพและทันสมัย การใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนที่น่าสนใจและมีคุณภาพ รวมทั้งการอำนวยความสะดวกในการจัดเตรียมและแจกเอกสารประกอบการสอนให้กับผู้เรียน สอดคล้องกับ สมชาติ กิจบรรจง (2546) ได้กล่าวว่า เอกสารประกอบการฝึกอบรมและการสอนช่วยให้การเรียนรู้การถ่ายทอดการสื่อสารมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทำให้การฝึกอบรมหรือการสอนมีความน่าสนใจ ทำให้เกิด

ความรู้ความเข้าใจที่ง่ายขึ้น เพราะมีเอกสารประกอบช่วยทบทวนความรู้ และประหยัดเวลาในการถ่ายทอดและสอดคล้องกับ สมคิด บางโม (2549) ได้กล่าวว่า การจัดหาวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่ทันสมัย มีความจำเป็นอย่างมาก

2.5 ด้านสถานที่จัดการเรียนการสอน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก สถานที่เรียนส่วนใหญ่จะอยู่ที่คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล เนื่องจากสถานที่มีความสะดวกในการเดินทาง เนื่องจากนักศึกษาส่วนใหญ่พักอยู่ในหอพัก ซึ่งใกล้กับที่เรียน แต่ก็บางวิชาที่ต้องเดินทางไปวิทยาเขตศาลายา ซึ่งมีรถ shuttle bus รับส่ง มีตารางเวลาที่ชัดเจน หรือบางวิชาเรียนที่คณะสาธารณสุข วิทยาเขตพญาไท หลักสูตรฯ ได้มีการจัดตารางสอน ให้เรียนเฉพาะช่วงเช้า หรือบ่าย และเลี่ยงการจัดกิจกรรมอื่นในวันที่มีการบรรยาย เมื่อนักศึกษาต้องออกไปเรียนนอกสถานที่ เพื่อนักศึกษาจะได้เผื่อเวลาสำหรับการเดินทาง

3. ด้านกระบวนการ

ผลการประเมินด้านกระบวนการ 2 ด้าน คือ การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน และการประสานงาน ในภาพรวมของหลักสูตร พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียน รวมทั้งวิเคราะห์แบบสอบถามปลายเปิดและตรวจสอบเอกสารการประเมินหลักสูตรที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ดังนี้

3.1 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการดำเนินการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่กำหนดไว้ มีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมต่างๆ ในระหว่างการเรียน โดยเฉพาะวิชาการสัมมนา เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เลือกหัวข้อที่เกี่ยวข้องและมีความจำเป็นกับการทำวิทยานิพนธ์ หรือประเด็นปัญหาทางสังคม

ที่น่าสนใจที่เกี่ยวข้อง ส่วนการฝึกปฏิบัติงาน มีการให้ผู้เรียนหมุนเวียนกันรับผิดชอบ ภารกิจต่างๆ อย่างเหมาะสม และหลักสูตรมีการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้เรียนกับอาจารย์ หรือนักศึกษาในหลักสูตรอื่น ๆ ให้ได้รู้จักกันอย่างทั่วถึงมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต (2543) ได้กล่าวว่า การมีโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแสดงความคิดเห็น ก็จะทำให้ผู้เรียนมีความสนใจในการอบรมมากขึ้น

3.2 ด้านการประสานงาน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากเจ้าหน้าที่การศึกษา มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความกระตือรือร้นในการให้การช่วยเหลือในด้านต่างๆ ช่วยแก้ไขปัญหาอุปสรรคระหว่างการเรียนได้เป็นอย่างดี และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์และบริการที่ดีต่อผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ เสน่ห์ จัยโต (2544) ได้กล่าวว่า คณะบุคคลที่มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารการจัดฝึกอบรมหรือการเรียนการสอน ให้ประสบผลสำเร็จตามที่ได้ตั้งจุดมุ่งหมายไว้ จึงควรเป็นผู้ให้บริการที่ดี เป็นผู้ประสานงานที่ดี สามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาต่างๆ ช่วงการฝึกอบรมการเรียนได้ เป็นผู้สร้างบรรยากาศที่ดีในการฝึกอบรมหรือการเรียน บรรยากาศของความเป็นกันเอง ความเป็นมิตรภาพและกัลยาณมิตร

4. ด้านผลผลิต

ผลการประเมินด้านผลผลิต 2 ด้าน คือ ด้านสมรรถนะ และการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ ในภาพรวมของโครงการฝึกอบรมหลักสูตรการปฏิบัติงานด้านจิตวิทยาคลินิก พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ผ่านการฝึกอบรมรวมทั้งวิเคราะห์แบบสอบถามปลายเปิดและตรวจสอบเอกสารการประเมินโครงการฝึกอบรมหลักสูตรการปฏิบัติงานด้านจิตวิทยาคลินิกที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ดังนี้

4.1 ด้านสมรรถนะใน 5 ด้านของผู้เรียน ได้แก่ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า การประเมินด้านผลผลิตในด้านสมรรถนะของบัณฑิต 5 ด้าน พบว่า อาจารย์ ผู้ใช้บัณฑิต ศิษย์เก่า และนักศึกษา มีความเห็นสอดคล้องกันว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็น core competencies ตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ที่ต้องการสร้างมหาบัณฑิตให้มีสมรรถนะทั้ง 5 ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์การผลิตมหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยมหิดล

4.2 ด้านการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ พบว่า มีการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์อยู่ในระดับมาก เนื่องจากหลักสูตรฝึกอบรมมีการเรียนการสอนที่มีความครอบคลุมทั้งความรู้ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ มีความสอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพจิตวิทยาคลินิก และตรงกับความต้องการของผู้เรียนและสภาพสังคมในปัจจุบัน ซึ่งช่วยส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้มีเจตคติที่ดีในการประกอบวิชาชีพจิตวิทยาคลินิก มีจรรยาบรรณในการปฏิบัติงาน ตลอดจนมีความรู้ความสามารถที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานจริงได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับคณะกรรมการดำเนินงานหลักสูตรการปฏิบัติงานด้านจิตวิทยาคลินิก (2559) ได้กล่าวว่า การฝึกอบรมช่วยให้ได้รับความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติที่สามารถนำไปปรับใช้ในการทำงานจริงได้

ข้อเสนอแนะและการนำไปใช้

หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาคลินิก ได้รับผลการประเมินอยู่ในระดับเหมาะสมมากทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต โดยการใช้อุปแบบการประเมินแบบจำลองชิป (CIPP Model) ซึ่งเป็นการประเมินที่สามารถครอบคลุมทุกมิติ เนื่องจาก

มีการใช้เทคนิควิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างหลากหลายให้สอดคล้องกับประเด็นย่อยๆ ที่ต้องการประเมินในแต่ละมิติ มีการใช้ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในการนำมาวิเคราะห์สรุปตีความผลการประเมิน ซึ่งแหล่งที่มาของข้อมูลในการประเมินมีการเก็บรวบรวมหรือได้มาอย่างหลากหลาย ครอบคลุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกระดับ ทั้งที่เป็นอาจารย์ผู้สอน ผู้ใช้บัณฑิต ศิษย์เก่า และนักศึกษาปัจจุบัน ทำให้ผลการประเมินมีความน่าเชื่อถือ ผลการประเมินที่ได้แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรมีแนวทางในการพัฒนาที่เหมาะสม มีความสอดคล้องกับความต้องการของสังคมในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังสามารถนำผลที่ได้มาใช้เป็นตัวชี้วัดในการพัฒนาบัณฑิตให้มีคุณภาพ ซึ่งเป็นภารกิจสำคัญของมหาวิทยาลัย ให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป (sustainability) ต่อไป

บรรณานุกรม

คณะกรรมการดำเนินงานหลักสูตรการปฏิบัติงานด้านจิตวิทยาคลินิก. (2557). *หลักสูตรการฝึกปฏิบัติงานด้านจิตวิทยาคลินิก ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 5*. กรุงเทพฯ: ปิยอนต์ พับลิชชิ่ง.

คณะกรรมการดำเนินงานหลักสูตรการปฏิบัติงานด้านจิตวิทยาคลินิก. (2558). *หลักสูตรการฝึกปฏิบัติงานด้านจิตวิทยาคลินิก*. กรุงเทพฯ: ปิยอนต์ พับลิชชิ่ง.

คณะกรรมการดำเนินงานหลักสูตรการปฏิบัติงานด้านจิตวิทยาคลินิก. (2559). *สรุปผลการประเมินการฝึกอบรบหลักสูตร “การปฏิบัติงานด้านจิตวิทยาคลินิก” รุ่นที่ 7/2558*. เอกสารนำเสนอในที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินงานหลักสูตรการปฏิบัติงานด้านจิตวิทยาคลินิก, กลุ่มที่ปรึกษากรมสุขภาพจิต, นนทบุรี.

दनัย เทียนพุด. (2525). *การบริหารและประเมินโครงการฝึกอบรม*. กรุงเทพฯ: ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์

ธำรง บัวศรี. (2542). *ทฤษฎีหลักสูตร: การออกแบบและพัฒนา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ธนรัชการพิมพ์.

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. (2550). *ระบบพัฒนาและการประกันคุณภาพหลักสูตรบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล: โครงการสัมมนาประธานหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ประจำปี 2550; 28 พ.ค. 2550 ; อาคารบัณฑิตวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

บัณฑิตวิทยาลัย. (2550). *การสำรวจความพึงพอใจของผู้บังคับบัญชานายจ้างต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ทั้งระดับปริญญาโท ปริญญาเอกและระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต ประจำปีการศึกษา ๒๕๔๘ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

พัชนี สมพงษ์. (2555). *การประเมินโครงการศึกษาอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น) (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ.

ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล: *หลักสูตรวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาคลินิก*. (2560). *คู่มือนักศึกษาปริญญาโท ประจำปีการศึกษา 2561*.

ราชกิจจานุเบกษา. (2561). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานการอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๑*. เล่ม ๑๓๕ ตอนพิเศษ ๑๙๙ ง ๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๑.

- วิบูลย์ บุญยชโรกุล. (2545). *คู่มือวิทยากรและผู้จัดการฝึกอบรม*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ด้านสุขภาพการพิมพ์.
- สงัด อุทรานันท์. (2527). *พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มิตรสยาม.
- สมคิด บางโม. (2549). *เทคนิคการอบรมและการประชุม*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมชาติ กิจยรรยง. (2545). *เทคนิคการเป็นวิทยากรฝึกอบรม*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เพอร์เน็ท.
- สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต. (2543). *คู่มือการฝึกอบรมแบบมีส่วนร่วม*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: บริษัท วงศ์กมล โปรดักชั่น จำกัด.
- สำนักสถานพยาบาลและการประกอบโรคศิลปะ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. (2557). *มาตรฐานการประกอบโรคศิลปะสาขาจิตวิทยาคลินิก*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: อาร์ตคอลลีไฟท์.
- สุชีรา ภัทรายุตวรตน์, กนกรัตน์ สุขะตุงคะ, จริยา จันตระ, กิรติ บรรณกุลโรจน์, สร้อยสุดา อิ่มอรุณรักษ์. (2546). *การพัฒนาแบบประเมินตนเองตามบทบาทนักจิตวิทยาคลินิกไทย*. วารสารจิตวิทยาคลินิก 2560; 6(2): 70-87.
- สุชีรา ภัทรายุตวรตน์, ธนยศ สุมาลย์โรจน์, สร้อยสุดา อิ่มอรุณรักษ์, และณัชพล อ่วมประดิษฐ์. *สมรรถนะของบัณฑิตหลักสูตรวิทยา มหาบัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยาคลินิก คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลในมุมมองของผู้บังคับบัญชา*. วารสารจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต 2560; 6(2): 49-59.
- เสน่ห์ จั๊ยโต. (2544). *การฝึกอบรมเชิงระบบ*. พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Phattharayuttawat, S., Chantra, J., Chaiyasit, W., Bannagulrote, K., Imaroonrak, S., Sumalrot, T., & Auampradit, N. (2009). An evaluation of the curriculum of a graduate programme in clinical psychology. *South-East Asian J Med Educa*, 3, 14-9.
- Stufflebeam, D.L. & Shinkfield, A.J. (2007). *Evaluation theory, models, and applications*. San Francisco, California: Jossey-Bass.